

SEBŐK FERENC

II. Ulászló király ismeretlen oklevele 1491-ből (Forrásközlés)

Néhány esztendővel ezelőtt egy felkérés kapcsán volt módom megismerkedni egy, a hódmezővásárhelyi múzeum tulajdonában lévő oklevéllel, amelyet egy kiállításon be szerettek volna mutatni a nagyközönségnek, és ezért szükség volt az oklevél szövegének elolvasására és magyar nyelvre történő lefordításra. A kutatói szerencse e formában talált rá a jelen írás szerzőjére, minthogy rövid vizsgálódás után megállapítottam, hogy a kutatás számára eddig ismeretlen oklevélre sikerült rábukkannom, ugyanis az Országos Levéltár Diplomatikai Filmtárában nem szerepel a kérdéses diploma.¹ Az oklevél eredeti formában, nagyjából ép függőpecséttel maradt fenn. Megjegyzendő, hogy az átírt oklevél viszont nem ismeretlen, mivel azt már közzétették az erdélyi századok okmánytárában.² Az alábbiakban az oklevél szövegének átírását, valamint magyar fordítását közlöm.

Wladyslaus, dei gratia Hungarie, Bohemie, Dalmatie, Croatie, Rame, Servie, Galicie, Lodomerie, Bulgarie, Comanieque rex, necnon Slezie, Lucemburgensis dux marchioque Moravie et Lusacie etc. omnibus Christi fidelibus presentibus pariter et futuris presentium notitiam habituris salutem in omnium salvatore. Ad universorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod pro parte et in personis fidelium nostrorum universorum magistrorum sutorum tam in civitate nostra Cibiniensi commorantium, quam aliorum quorumcunque magistrorum sutorum ubilibet residentium iuribus et libertatibus Cibiniensibus gaudentibus et fruentibus exhibite sunt nobis et presentate quedam littere serenissimi condam domini Ladislai regis Hungarie et Bohemie etc. predecessoris felicis memorie in pergamento

---

¹ A középkori Magyarország levéltári forrásainak adatbázisa (DL–DF 4.2). Szerk.: RÁCZ GYÖRGY. Bp. 2003. – Az oklevél kiadásának napjáról (1491. okt. 18.) II. Ulászlónak az alábbi oklevelei ismereteseek: Df. 246 206. (16. sz.-i másolatban), Df. 246 221. (1515. évi átiratban), Df. 247 402. (16. sz.-i másolatban) és Df. 247 600. (1513., 1515. évi másolatokban, illetve ugyanezen jelzet alatt egy 18. sz.-i másolat).

² FRANZ ZIMMERMANN–CARL WERNER–GEORG MÜLLER–KONRAD GÜNDISCH: Urkundenbuch zur Geschichte der Deutschen in Siebenbürgen. I–VII (1191–1486). Hermannstadt, Bukarest 1892–1991. Az említett oklevelet I. V. 496. 2973. szám.

patenter confecte sigilloque impressivo consignate, quibus videlicet mediante idem Ladislaus rex quasdam antiquas libertates iuraque et prerogativas eorundem magistrorum sutorum inferius in eisdem litteris suis clarius expressas confirmasse dinoscebatur tenoris infrascripti supplicatum itaque nostre maiestati humiliter extitit, ut easdem litteras et omnia in eisdem contenta ratas, gratas et acceptas habere, litterisque nostris privilegialibus de verbo ad verbum inseri facere pro eisdem universi magistris sutoribus eorundemque heredibus et posteritatibus universis perpetuo innovante valituras roborare et confirmare dignemur, quarumquidem litterarum tenor talis est: Nos, Ladislaus, dei gratia Hungarie, Bohemie, Dalmatie, Croatiae, etc. rex, Austriae et Stiriae dux, necnon marchio Moraviae, etc. memorie commendamus tenore presentium quibus expedit universis, quod nostre maiestatis adeundo presentiam egregius Johannes Lemmel comes Cibiniensis aule nostre miles fidelis dilectus pro parte et in personis universorum et singulorum magistrorum sutorum tam in civitate nostra Cibiniensi commorantium quoque aliorum quorumcunque magistrorum sutorum ubilibet residentium iuribus, libertatibus Cibiniensibus gaudentibus et fruentibus nostre exposuit serenitati quomodo nullus magister sutorum in medio eorundem artem sutoriam possit exercere tamque magister, nisi prius matrimonium contrahat, vel hereditatem habeat ibidem, item quod nullus ex ipsis sutoribus in eorum consortio seu societate in vlgari czecha vocata valeat permanere, nisi sit de thoro legitimo natus, et id efficacibus litteris approbare possit, necnon in artificio sutorio prenotato et aliter se honeste conservaverit. Etiam quod neuter prefatorum sutorum in medio ipsorum pro magistro dicte artis sutorie reputetur aut habeatur, vel in consortium seu societatem ut prefatur ipsorum admittatur, nisi suum magisterium valens sit ostendat in effectu, et ut sibi ipsi ac suae familiae possit prodesse et eandem nutrire. Item quod magistri sutores qui corium aptare sciunt, corium pro eorum necessitate dumtaxat et non causa venditionis laborent et illi, qui ratione debilitatis visus ex senio artem sutoriam exercere non possint, ut iidem cum corio se nutrire valeant absque quorumlibet impedimento et contradictione. Supplicantes nostro culmini humiliter, quatenus prefatam universitatem magistrorum sutorum in ipsorum antelatis iuribus libertatibus et prerogativis conservare ac easdem approbare et roborare, gratiose dignemur. Nos itaque tam ad humillime prefati Johannis Lemmel comitis et militis nostri supplicationis instantiam tum etiam ut ipsi magistri sutores prosperum sortiantur incrementum regia benignitate clementer inclinati prefatas libertates iuraque et prerogative pro

eisdem magistris sutoribus ac eorum heredibus et posteritatibus universis approbantes roboramus et eadem de novo et ex novo concedendas pro ipsis in perpetuum valituras confirmamus gratiose presentium per vigorem. Quocirca vobis fidelibus nostris iudici, magistro civium, iuratis ceterisque civibus et toti communitati prefatis sedis ac civitatis nostrae Cibiniensis districte precipientes mandamus, quatenus antelatos magistris sutores et eorum posteros in praemissis ipsorum libertatibus iuribus et prerogativis tenere et conservare modis omnibus debeatis. Nec secus facere presumatis, gratie nostre sub obtentu. Presentibus denique perlectis exhibenti restituti. Datum Wiene, in festo Ascensionis domini, anno millesimo quadringentesimo quinquagesimo quinto, regnorum autem nostrorum anno Hungariae et cetera quintodecimo, Bohemiae vero secundo. Nos igitur premissa supplicatione pro parte prefatorum magistrorum sutorum maiestati modo quosupra porrecta exaudita et clementer admissa prescriptas litteras dicti condam domini Ladislai regis non abrasas, non cancellatas, nec in aliqua sui parti suspectas, sed in omni prorsus vitio et suspicione carentes presentibusque litteris nostris privilegialibus de verbo ad verbum sine diminutione et augmento aliquali insertas quoad omnes earum continentias clausulas et articulos eatenus quatenus eodem rite et legittime existunt emanate viribusque earum veritas suffragatur ratas, gratas et acceptas habentes acceptavimus, approbavimus et ratificavimus, immo acceptamus, approbamus et ratificamus ac eas et omnia in eis contenta pro prefatis magistris sutoribus ipsorumque heredibus et posteritatibus universis innovamus perpetuo valituras roboramus et confirmamus harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante. Datum per manus reverendis in Christo patris domini Thome episcopo ecclesie Jauriensis, aule nostre cancellarii, fidelis nostri dilecti, Bude, in festo Beati Luce ewangeliste, anno domini millesimo quadringentesimo nonagesimo primo, regnorum nostrorum anno Hungarie et cetera secundo, Bohemie vero vigesimo primo.

[II.] Ulászló, Isten kegyelméből Magyarország, Csehország, Dalmácia, Horvátország, Ráma, Szerbia, Galícia, Lodoméria, Bulgária és Kunország királya, Szilézia és Luxemburg hercege, Morvaország és Lausitz örgrófja, stb. Krisztus minden hívőjének, aki a jelen oklevelet most és a jövőben megtekinti üdvözetünket mindenek megváltójában. Mindenki számára ezúton kívánjuk a tudomására hozni, hogy mind a Szeben városában, mind másutt lakó, a szebeniek szabadságainak és jogainak örvendő varga mestereink nevében bemutatták nekünk boldog emlékezetű elődünk, a néhai [V.] Lász-

ló, Magyarország, Csehország, stb. királya pergamenre írt, rányomott pecséttel ellátott nyílt oklevelét, amelyben László király az említett varga mesterek alább részletezett régi szabadságait és jogait megerősítette. Kérték, hogy az említett oklevelet elfogadva, érvényesítve és megerősítve a jelen privilégiumba foglaljuk bele, és számukra, valamint utódaik és örököseik számára örökérvénnyel újra adjuk ki. Az említett oklevél tartalma a következő volt: Mi, [V.] László, Isten kegyelméből Magyarország, Csehország, Dalmácia, Horvátország, stb. királya, Ausztria és Stájerország hercege, Morvaország örgrófja, stb. a jelen oklevéllel hírül adjuk mindenki számára, akit illet, hogy színünk előtt megjelenve a vitélő Lemmel János szebeni comes, hűséges udvari lovagunk a Szeben városában lakó, valamint másutt a szebeni szabadságoknak és jogoknak örvendő varga mesterek nevében előadta, hogy csak olyan ember gyakorolhatja körükben a varga mesterséget, aki házasságban él, illetve már van örököse, csak az lehet a nép nyelvén czeha nevű szervezetük tagja, aki törvényes házasságból származik, és ezt oklevéllel tudja bizonyítani, és aki becsületesen tartja magát a varga mesterség szabályaihoz. Továbbá körükből csak azt fogadják be a mesterek, illetve szervezetük tagjai közé, aki ténylegesen bizonyítja rátermettségét, és aki magát és családját el tudja tartani. Továbbá azok a varga mesterek, akik ismerik a bőr kikészítésének módját, csak a maguk szükségleteinek megfelelő mennyiségűt dolgoznak fel, nem pedig eladás céljára, azokat pedig, akik időskori rossz látásuk miatt már nem gyakorolhatják mesterségüket, a többiek kötelesek ellátni. Kérte, hogy a varga mesterek közösségét említett jogaikban és szabadságaikban tartsuk meg, és azokat kegyeskedjünk megerősíteni. Megfontolván Lemmel János comes, udvari lovag kérését, hajolván arra, hogy az említett varga mesterek a királyi kegy jóvoltából gyarapodjanak, az említett szabadságokat és jogokat rájuk és összes örököseikre nézve megerősítjük, és a jelen oklevél révén számukra örök érvénnyel újra érvényesítjük. Megparancsoljuk az összes bírónak, a polgárok előljáróinak, esküdteknek és az említett szebeni szék és város összes polgárának, hogy az említett varga mestereket és leszármazottaikat előbb említett szabadságaikban és jogaikban tartsák meg. Másként cselekedni felség sértés bűnének terhe alatt ne merészeljenek. A jelen oklevelet elolvasása után adják vissza felmutatójának. Kelt Bécsben, az Úr mennybemenetelének ünnepén [május 15.], 1455-ben, magyarországi és másutt való uralkodásunk 15., csehországi uralkodásunk 2. évében. Említett varga mestereink kérését felségünk szívesen fogadta, és mivel a néhai László király oklevelén sem vakarás, sem betoldás nem volt látható, az oklevél semelyik része sem volt gyanús, ezért azt

jelen privilegiális oklevelünkbe szó szerint, kisebbités, vagy bővítés nélkül beillesztjük, annak összes pontját törvényesnek nyilvánítjuk, elfogadjuk és érvényesítjük, az oklevél tartalmát pedig az említett varga mesterek és le- származottaik részére örökérvénnyel megerősítjük a jelen oklevél által. Kelt a Krisztusban tiszteletre méltó atya, Tamás győri püspök, udvari kancellár, kedvelt hívünk keze által Budán, Szent Lukács evangélista ünnepén [októ- ber 18.], az úr 1491., magyarországi uralkodásunk 2., csehországi uralkodá- sunk 21. évében.

FERENC SEBŐK
An Unknown Charter of King Wladyslaus II from 1491.

The great majority of charters relating to medieval Hungarian history can be found in the diplomatic collection of Hungarian National Archive either in their original form, or in photocopies. Nowadays it happens relatively rarely that a historian finds a so far unknown charter in a private, or a public collection. The author of the present article found a charter of King Wladyslaus II from 1491 in the collection of the Museum of Hódmezővásárhely. This document transcribed an earlier charter of King Ladislaus V from 1455, the latter being a known document. The author publishes the text of both the transcribing and the transcribed charters in original Latin and their Hungarian translation as well.